

maxime quia et ipsi vestri, cum cognoverint, non tibi fortasse communicabunt, « quoniam Tribuno Dulcitio per hoc verbum communicasti. Eia, frater Gaudenti, noli perdere occasionem, quam tibi etiam per tuam linguam Dominus dedit. An forte ad hoc irasceris, quod fratrem voco? Hoc enim nomen a nobis etiam in nostra Collatione respuistis: ubi ostendistis nos esse, quibus Dominus præcepit per Prophetam: « Dicite: Fratres nostri estis, eis » qui vos oderunt, et qui vos detestantur¹: » vos vero in numero eorum esse, qui istos quibus hoc Dominus dicit, oderunt et detestantur. Negare certe non potes te religionem dixisse, in qua est Tribunus Dulcitius. Propterea illam tibi Epistolam misit, utique ut te non occideres, et illi Ecclesiæ, in qua est ipse, communicares. Si ergo ipsius religio est, tua superstitio est. Quamvis enim ambo vobis hoc invicem dixeritis: eligis tamen ipsum potius falsum dixisse, quam te.

XIII. Quamobrem secundum verissimum hoc tuum testimonium, et tuam verissimam expositionem, quoniam religio est quam Dulcitius Tribunus tenet: profecto religio est, qua te ad nostram communionem præceptum Imperatoris impellit. Unde fit consequens, ut religio sit etiam, qua Christianus Imperator ad curam suam iudicat pertinere, ne in res divinas impune peccetur: a quo tu non vis curari nisi ea quæ terrena republica continentur. Unde et regem Ninivitarum, oblitus quid legeris, populo de agenda poenitentia non mandasse dixisti. Hæc enim verba tua sunt ad me: « Quid, inquis, miseros decipis? Jonæ Deus præcepit, prophetam Dominus ad populum misit; nihil tale regi mandavit. » Adverte ergo quid scriptum sit, et noli irasci tibi ipsi², qui vel divina scripta non recolis; vel tu potius miseros decipis. « Sur-

¹ Isaï. LXVI, 5, juxta LXX. — ² Forte irasci nisi tibi ipsi.

» rexit Jonas, et abiit in Ninivem, sicut locutus est Dominus. Ninive autem civitas magna erat, quasi viæ » tridui. Et cœpit Jonas ingredi civitatem, quasi unius » diei iter, et prædicavit et ait: Adhuc triduum, et Ninive subvertetur. Et crediderunt viri Ninivitæ Domino, » et indixerunt jejunium, et saccos induerunt, a majore » usque ad minorem. Cumque pervenisset sermo ad regem civitatis Ninive, surrexit de sede sua, et detraxit » sibi vestimenta, et se circumdedit sacco, et consedit in » cinere. Prædicaturque a rege et a potentibus, dicens: » Homines et jumenta, et oves et boves, non gustent » quidquam, nec pascantur, et aquam non bibant. Et » induti sunt saccos homines, et jumenta proclamaverunt » ad Dominum impense: et aversus est unusquisque a via » nequitæ suæ et iniquitatis quam in manibus habebat¹. » Audis-ne tandem regem curasse, quod ad regum curam tibi displiceat pertinere? Certe ut impense ageretur, quod minus quam oportuerat, agebatur. Ideo ergo Ninivitæ non sunt expoliationibus proscriptionibusque vel terrore militum ad poenitentiam imperio regis arctati, quia obedientes jussa fecerunt. Non itaque ostendimus populum ista perpessum, quia nec tu ostendis regem fuisse contemptum. Proinde cum regibus ea quæ secundum Deum sunt, religioso timore jubentibus quisque obtemperat, timore incipiens et ad dilectionem proficiens, a Domino accipit pacem: non sicut pacem dat sæculum; quoniam sæculum dat pacem propter temporalem utilitatem, Dominus autem propter æternam salutem. Ergo quia ista religio est, in qua est Tribunus Dulcitius (neque enim verba tua negaturus es); superstitio est pars Donati, unde te vult erui hujus religio: superstitio est, quod te quæris occidere, quod valde prohibet

¹ Jonæ. III, 3-10.

hujus religio : superstitio est, quod erga ista curam Imperatoris reprehendis, quam suscepit exequendam hujus religio.

XIV. Itaque quia verbo tuo causa finita est, obsecro per Deum religionis, Deum veritatis, ut etiam tuus error aliquando finiatur. Ipsa est, frater, Ecclesia Christi, quæ hoc tempore, toto terrarum orbe crescendo dilatur, continens et malos et bonos, ventilatione ultima separandos. Atque ut te ad extremum illius potius verbis alloquar, quem testem catholici nominis adhibere voluisti¹ : « Ipsa est quæ Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit : ipsa est quæ ramos suos per universam terram copia ubertatis extendit. Proinde et si videntur in illa esse zizania², non tamen impediri debet aut fides, aut charitas nostra, ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus. Nobis tantummodo laborandum est, ut frumentum esse possimus, ut cum frumentum cœperit dominicis horreis condi, fructum pro opere nostro et labore capiamus. Apostolus in Epistola sua dicit : « In domo autem magna, non solum vasa sunt aurea et argentea, sed et lignea et fictilia : » et quædam quidem honorata, quædam vero inhonorata³. » Nos operam demus, et quantum possumus laboremus, ut vas aureum vel argenteum simus. Cæterum fictilia vasa confringere, Domino soli concessum est, cui et virga ferrea data est⁴. Esse non potest major domino suo servus : nec quisquam sibi, quod soli Filio Pater tribuit, vindicavit, ut se putet, aut ad aream ventilandam et purgandam, palam jam ferre posse, aut a frumento universa zizania humano iudicio separare. Superba est ista obstinatio et sacrilega præsumptio, quam sibi furor

¹ Cyprian, de unitate Ecclesie. — ² Epist. ad Maxim. — ³ 2 Tim. II, 20. — ⁴ Psal. II, 9.

pravus assumit. Et dum sibi semper, quidam plus quam mitis justitia deposcit, assumunt, de Ecclesia pereunt : et dum se insolenter extollunt, ipso suo tumore cæcati veritatis lumen amittunt. » Beatissimi Cypriani sunt verba ista, non mea : ejus videlicet verba sunt, quem tu nobis lectissimum testem catholici nominis, in tuorum scriptorum exordio posuisti, et per multa copiosissime commendasti, imo per ipsum (quoniam vera atque divina sunt verba), sunt Dei. Ecce quod audi, ecce quod cave, ut adjuvante misericordia Salvatoris, simul charitatem catholicam teneamus, simul pacem catholicam diligamus, simul cum ejus frumentis usquequaque crescamus, simul usque ad finem zizania toleremus, simul in horreo sine fine vivamus. Vides nempe sine ulla defensione Cæciliani, vel quorumlibet hominum quos accusandos putatis, catholicam suo robore ac firmitate consistere. Quamvis et Cæciliani causam Collatio nostra purgaverit : et aliorum, de quibus calumniamini, aut dubia sit criminatio, aut injusta damnatio. Sed valde stultum est, ut Ecclesie causam, divinis testimoniis fultam atque munitam, in hominum causis ratione exorbitante ponamus : cum etiam si illos malos manifestissime videremus, nec jam separare a sacramentis Ecclesie valeremus, non tamen impediri deberet aut fides aut charitas nostra, ut quoniam et istos inter zizania esse in Ecclesia cerneremus, ipsi de Ecclesia recedere deberemus. Si respondere cogitas, noli causam relinquere, et in supervacaneis evagari. Ea quæ dicta sunt, intuere : ad ea quæ dicta sunt, non fallaciter eludendo, sed rationabiliter disputando responde. Nam illa proluxa responsione quid egeris, potius quam nihil egeris, si necessarium visum fuerit, Dominusque donaverit, opere alio diligentius demonstrabo.